

bivše Jugoslavije), August Kovačec (*Jezične skupine bez vlastitih institucija i pitanja kulture i izobrazbe na njihovu jeziku*), te Ružica Čičak-Chand (*Religija kao izraz etničkog i kulturnog identiteta: islam i muslimani u zapadnoj Europi*).

Sadržajem i koncepcijom, usmjerenošću u prvom redu na hrvatski etno-kulturni i društveni prostor, koji se promatra u širem europskom kontekstu, ova se knjiga u potpunosti uklapa u opći trend svjetskoga znanstveno-istraživačkoga rada usmjeren na istraživanje etnokulturne problematike.

Tematika, metodologija, suverenost autora u poznavanju (i najnovije) svjetske literature, kritička intoniranost tekstova koji provociraju suradnju, dijalog i konstruktivnu polemiku, odgovarajuća znanstvena aparatura, ukoliko: znanstvena utemeljenost i izvornost, upućuju na zaključak da svaki prilog pa stoga, dakako, i knjiga u cjelini uz različitost stilova i metodologija, čine knjigu korisnom i atraktivnom stručnjacima i znanstvenicima, studentima te općenito onome dijelu intelektualne javnosti koja se bavi i zanima ovim važnim područjem društvenih i humanističkih znanosti.

Na kraju se knjige nalaze bilješke o autorima, sažeci na engleskom i francuskom jeziku te kazalo imena i pojmova.

Jadranka GRBIĆ

Zbirka od četiri teksta zanimljiva je upravo po tome što se radi o objavljenim diplomskim radovima, koje svojim potencijalom nadvladavaju zadanu diplomsku formu i studentske su radnje veće znanstvene težine. Četvero autora ovoga zbornika diplomiralo je na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, pod mentorstvom prof. dr. Roksandića (Kunčić, Štefanec, Zubak) i prof. dr. Močanina (Šarić). Međutim, svi su autori studenti dvopredmetnih studija, u kombinaciji povijesti sa studijem povijesti umjetnosti, polonistike, filozofije, etnologije, što će, kako otkrivaju njihovi tekstovi, uvelike voditi oblikovanju njihova istraživačkog interesa kao i senzibiliziranju njihova povijesnog mišljenja.

Rad Meri Kunčić, *Homo universalis u talijanskoj renesansi*, na osnovi pisane i slikarske građe 15. i 16. stoljeća problematizira smještaj renesansnog povijesnog iskustva na razmeđu ideala i stvarnosti, unutarnjih proturječnosti i kontroverzi sukobljenih svjetova. Analizirajući suvremene traktate razdoblja (Kotruljević, Castiglione), autorica ih komentira kao izrazito individualne kritičke osvrte na društvenu zbilju. Nadalje, u promišljanju renesansnog vremena, autorica koristi i rječitost slikarstva (firentinski slikari 15. stoljeća i slikari zrele renesanse), upućujući na njegov veliki interpretativni potencijal, koji je gotovo neiskorišten u domaćoj historiografskoj tradiciji. Osim promišljanja renesansnog vremena i života, ovaj rad inherentno postavlja i pitanje proširivanja obzora izvorne građe i kapaciteta interpretacije netradicionalnih povijesnih izvora.

Odlike kompleksnog povijesnog mišljenja i oblikovanja teksta odaju se i u radu Nataše Štefanec, *Povijesna obzorja promjene statusa umjetnika i umjetnosti u srednjozapadnoj Europi i Italiji u 16. stoljeću*. U ovome radu autorica predstavlja status umjetnika u kategorijama dvorskog umjetnika, obrtnika i bohema, u komparativnoj vizuri dvaju zemljopisnih prostora koji su nositelji različite društvene, kulturne, političke, urbane, estetske, vjerske, umjetničke i druge tradicije. Upušta se i u propitivanje i kritičko

Diplomska radionica 1 prof. dr. Drage Roksandića: Meri Kunčić, Marko Šarić, Nataša Štefanec, Sanja Zubak, ur. Drago Roksandić, Nataša Štefanec, Zavod za hrvatsku povijest, Zagreb 1999., 221 str.

komentiranje nosećih terminoloških konstrukata (renesansa, manirizam) te odnosa znanosti i umjetnosti, filozofije i estetike, kao i komentiranja čitavog mentalnog povijesnog obzorja razdoblja.

Društveni odnosi i previranja u sandžaku Lika-Krka u 16. i početkom 17. stoljeća, rad je Marka Šarića. U prostor političke, gospodarske i društvene povijesti prostora Like i sjeverne Dalmacije, koji je bio dijelom tzv. turske Hrvatske, autor je upisao niz tematskih problema, koji su paradigmatički za širi hrvatski prostor višestoljetnog sučeljavanja triju imperija (Osmansko Carstvo, Habsburška monarhija, Mletačka Republika). Tako se u radu aktualizira vlaško pitanje, problem migracija u čitavom kompleksu demografskih, kulturnih, etničkih, društvenih i drugih odnosa, odnosa središnje i lokalne vlasti, samovlašća, administrativnih zloraba, stvaranja ekonomskog elitizma i drugih oblika društvenog raslojavanja, fenomena "malog" graničnog ratovanja, sve redom problemi koje autor dijelom komentira i na temelju objavljenih osmanskih izvora.

Novinski listovi (*Novine, Danica, List msečni*) osnovna su građa na kojima Sanja Zubak interpretira razdoblje prve polovice 19. stoljeća u tekstu *Između prosvjetiteljstva i romantizma. Strukture kulturalnosti hrvatskog narodnog preporoda (1835.-1848.)*. Autorica tako otkriva značajke nove građanske kulture, njezine vrijednosne i simboličke izričaje, pretpostavlja njezine nositelje koje ne veže isključivo ekonomski interes nego ideološke i duhovne mreže značenja koje u hrvatskome društvu nastaju u sasvim specifičnom ozračju prožimanjem dvaju prosvjetiteljskih modela, francuskog i slavenskog te apsorpiranjem ideja romantizma isključivo na nominalnoj osnovi. U radu se propituje i proces oblikovanja javnog mišljenja novinskom kulturom razdoblja.

U uvodniku zbornika, urednik D. Roksandić je predstavio autore, te kritički komentirao radove, a sam je putem diplomskih radionica, koje već kao višegodišnji projekt postoje kao oblik periodičkog susreta njegovih diplomanata, mogao pratiti nastanak tih radova. Diplomске radionice, na kojima sam ranije i sama sudjelovala, funkcioniraju kao rijetka mjesta učenja kritičkog promišljanja povijesnog istraživanja i sučeljavanja kritičkog mišljenja, na primjerima prvih znanstvenih pokušaja diplomskih radnji.

Radovi se odlikuju lijepo pisanim i oblikovanim tekstom, izvjesnom slobodom u "domišljanju prošlosti", vrsnoćom znanstvenom strukturom i metodologijom. Unatoč mogućim prigovorima pojedinim interpretacijama u studijama, velika im je vrijednost u zanimljivim aspektima detektiranja problematike kojom se bave, u raznolikosti korištenih izvora te recentne literature, a i u slojevitosti interpretativnih razina, koje uvelike otvaraju vrata interdisciplinarnim istraživanjima, kvalitetnijem oblikovanju povijesne kritike i povijesnog mišljenja. Upravo ta činjenica, koja onda tim primarno povijesnim studijama otvara vrata šire znanstvene relevancije, pa tako i one antropološke, opravdava i objavljivanje radova nove znanstvene generacije.

Valentina GULIN ZRNIĆ